

La solidaritat veïnal es converteix en l'escut social contra la Covid

Les Xarxes de Suport Mutu i d'Aliments ajuden a cobrir les necessitats més bàsiques de les persones que pateixen els estralls socioeconòmics de la crisi sanitària

L'Escoleta de la Xarxa de Suport Mutu de la Sagrada Família de Barcelona | Carlos Baglietto

"Treballava en *negre*, però abans d'un mes de la pandèmia vaig perdre la feina i em vaig trobar sense ingressos. Tot i demanar ajuda a l'administració, no vaig rebre cap mena de resposta. Ha estat gràcies a la feina de la Xarxa que he pogut tirar endavant. Si no és per aquesta ajuda, no te'n surts". Qui així parla és en Miguel Cortés, usuari de la Xarxa d'Aliments de Les Corts i voluntari en el repartiment d'aliments que organitzen tots els divendres i que abasteix a 200 persones del barri.

Les Xarxes de Suport Mutu i d'Aliments són estructures que, sense suport de les administracions - això ho ressalten els seus responsables -, s'organitzen en pobles i ciutats arreu del país per donar resposta a les necessitats més bàsiques de qualsevol persona que pateixi dificultats. Van néixer arran de la pandèmia i, entre les seves accions ajuden a persones de risc o gent gran a fer la compra; assessoren sobre l'accés a l'habitatge i l'àmbit laboral; fan acompanyament psicològic; donen suport a dones que pateixen violència masclista; o bé organitzen recollides i repartiments d'aliments, entre un llarg etcètera d'accions solidàries.

[noticiadiari]2/216775[/noticiadiari]

Tal com diu el seu nom, treballen des del suport mutu, entès com un replantejament de les

relacions que "deixi de banda l'individualisme i l'interès propi" i aposti "pel comunitari i els vincles entre les veïnes", explica l'Aina, membre de la Xarxa de Suport Mutu de la Sagrada Família.

En aquesta línia treballen els veïns d'aquest barri de Barcelona, que des de l'inici de la pandèmia han impulsat dos grans projectes solidaris: la Comuna d'Aliments, que abasteix a 30 persones, i la Xarxa de Suport Mutu. Aquesta última ajuda a 90 famílies en tasques del dia a dia, com ara fer la compra, acompanyar persones grans o cuidar d'infants. També integra la recollida i el repartiment de roba per a nens i nenes amb l'Armari del Poblet, i l'Escoleta Popular, formada per un grup de joves voluntaris que fan tasques de reforç a una quinzena d'escolars. Entre aquests hi ha els dos fills de set anys de la Marta, una mare monomarental que es mostra profundament agraïda amb les iniciatives de la xarxa: "Durant el confinament l'ajuda d'unes noies de l'organització em van permetre seguir treballant i no perdre la feina. Ara porto els nens a l'Escoleta perquè han perdut molt temps de col·legi i de suport per l'aprenentatge, i vull que ho recuperin. No tinc suficient agraïment per aquestes persones", remarca.

L'embrió d'aquests espais es troba en el teixit associatiu i popular dels pobles i ciutats: l'esquerra independentista, els casals i ateneus, el moviment per l'habitatge, els col·lectius juvenils o grups de veïns. A Sabadell, la Xarxa de Suport neix a partir de la plataforma de l'esquerra independentista, Moviment Popular de Sabadell, el centre social l'Obrera i el Casal El Tallaret, i amb el suport de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca i la Crisi impulsen la recollida i el repartiment d'aliments.

La implicació dels moviments socials i el teixit veïnal

A les Corts, l'embrió de la Xarxa també són militants de l'esquerra independentista que, braç a braç amb el moviment popular del barri, resolen les diferents demandes dels usuaris, "Traslladem els problemes d'accés a l'habitatge al Sindicat, l'assemblea del barri ens assessora en temes burocràtics de permisos i ajuts, i cooperem amb tots els altres agents socials del barri per resoldre qualsevol problema", explica l'Alba Perchat.

[noticiadiari]2/205704[/noticiadiari]

Les Xarxes funcionen des de l'horitzontalitat i l'assemblearisme, internament s'organitzen mitjançant grups de treball i comissions formades per voluntaris. Es reivindiquen com a espais autogestionats i es contraposen amb l'ideal de caritat, que parteix d'una relació desigual entre persones. En la mateixa línia treballen les Xarxes d'Aliments optant pel reciclatge d'aliments, que aprofita l'excedent alimentari dels establiments per abastir els repartiments d'aliments, una pràctica que fuig de la caritat que suposa demanar aportacions solidàries a tercers. És, en part, una tasca complementària a la d'entitats com el Banc dels Aliments o Caritas.

Una alternativa davant l'abandonament del sistema

El suport mutu és un nou model de relacions que busca l'empoderament dels veïns i els usuaris. Alba Perchat ho exemplifica d'aquesta manera: "Moltes veïnes mai havien participat d'un moviment social i això és una manera d'involucrar-les en fer política i crear comunitat", remarca. "Fugim de l'assistencialisme per crear un nou model de barri i de sistema dins la ciutat", insisteix.

"Estem intentant crear nous models alternatius que fugin del sistema capitalista", expliquen a la Xarxa de les Corts

No s'organitzen a escala nacional, però a Barcelona ja es coordinen sota un paraigua amb el nom

de "Interxarxes d'Aliments i Suport Mutu", que el passat 21 de febrer va protagonitzar una concentració a la plaça Sant Jaume sota el lema "Pa, sostre, papers, treball" que criticava els governs i les administracions per fer-les assumir "els reptes que haurien d'haver anticipat, planificat i resolt", referint-se a l'accés a l'alimentació, l'habitatge, al treball i als serveis.

En la mateixa línia ja van publicar un comunicat a l'inici de la pandèmia que denunciava "la insuficient" atenció dels serveis socials (<https://www.naciodigital.cat/noticia/201106/xarxes-veinals-barcelona-consideren-insuficient-atencio-dels-serveis-socials>) a les demandes d'auxili de milers de persones. Un any després, les institucions han estat incapaces de revertir-ho i des dels serveis socials i els bancs d'aliments asseguren estar "totalment desbordats" (<https://www.naciodigital.cat/noticia/216775/bancs-aliments-barcelona-freguen-collapse-estem-totalment-desbordats#.YENdVNSXD0c.twitter>) .

Manifestació de les Interxarxes de Barcelona el passat 21 de febrer a la plaça Sant Jaume Foto: @xarxa_d

Les Xarxes són un nou teixit emergent que es posiciona com l'alternativa amb l'actual model de societat: "Estem intentant crear nous models alternatius que fugin del sistema capitalista, responsable de l'empobriment de les veïnes, que han quedat desateses per les administracions públiques i excloses del sistema. Volem posar aquestes persones al centre. La nostra premissa principal és la vida abans que el capital i ens construïm en base això", expliquen des de la Xarxa de les Corts.

El suport mutu es consolida més enllà de Barcelona

Durant les primeres setmanes de confinament domiciliari, arreu del país van aflorar grups de persones amb l'objectiu de donar una resposta ràpida a les necessitats dels veïns, primerament s'organitzaven via WhatsApp i les xarxes socials, però a mesura que la crisi de la Covid s'allargava el resultat va ser irregular. Algunes van desaparèixer i d'altres van acabar consolidant-

se en estructures organitzades. A Sabadell, durant l'etapa més dura del primer confinament, van impulsar set Xarxes que tenien una funció simplement assistencial i de suport laboral. Ara com ara, funcionen tres organitzacions, que amb la PAH, abasteixen a 150 famílies setmanalment en la repartida d'aliments a la zona de la Creu Alta, la Covadonga i el nord de la ciutat.

Funcionen assembleàriament i tothom qui n'és usuari hi participa: "És una manera de fugir de l'assistencialisme i actuar com a espai de politització"

Les Xarxes de Suport es reparteixen arreu del país de manera desigual: les zones amb els grans pols de població concentren el nombre més gran de Xarxes, a diferència de la resta del territori, on floreixen amb comptagotes. Una realitat que es contraposa amb els primers mesos del confinament, quan els grups d'ajuda entre veïns es contaven en centenars de poblacions. I és des d'aquests espais autoorganitzats que s'han consolidat les actuals Xarxes, que prenen importància també a Moià, Manresa o Berga.

La Raquel és usuària i voluntària de la Xarxa del Berguedà, i cada dissabte ajuda en el repartiment d'aliments. Ella també rep una caixa amb menjar. La pensió mínima no contributiva que cobra no li garanteix arribar a final de mes. Com ella, una trentena de persones més de la comarca s'abasteixen. La Xarxa del Berguedà va néixer l'abril de l'any passat i es va consolidar durant la primera desescalada. Ofereix assessorament en l'àmbit de l'accés a l'habitatge, ocupa propietats en mans de bancs i grans tenidors per a convertir-les en llars per a famílies, organitza la recollida i el repartiment d'aliments i imparteix classes de català, a banda d'organitzar tallers de cuina i costura. Funcionen assembleàriament i tothom qui n'és usuari hi participa. "Aquesta és una manera de fugir de l'assistencialisme i actuar com a espai de politització", explica l'Alba Perona, membre de Suport Mutu del Berguedà.

La feminització de la pobresa, una realitat agreujada per la Covid

"La gran majoria d'usuàries que tenim són dones", denuncien les Xarxes de Suport Mutu de Barcelona. Un informe elaborat per la mateixa organització confirma aquesta realitat: la feminització de la pobresa és un fenomen que amb la Covid s'ha agreujat. Ho demostra el fet que el 80% de les unitats familiars que reben suport de les Xarxes tinguin com a referent una dona, i que fins a un 15% d'aquestes siguin famílies monomarentals. Els problemes d'accés a l'habitatge també afecten principalment al perfil de famílies monomarentals, que segons la PAH representen el 40% dels desnonaments.

Des de les Xarxes de Barcelona reivindiquen la necessitat "de fer valdre les feines de cures" i exposen que dins les Xarxes de Suport les dones representen el 65% de les tasques imprescindibles pel funcionament de les organitzacions. Fa unes setmanes, en el marc del 8-M, van voler remarcar el paper femení en aquests espais i en la societat. Asseguren que es constitueixen per "desafiar el capital i el patriarcat, i plantejar una alternativa que posi la vida al centre".

El 80% de les unitats familiars que reben suport de les Xarxes tenen com a referent una dona i fins a un 15% d'aquestes són famílies monomarentals

Els darrers índexs econòmics

(https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/LES-DONES-A-CATALUNYA_2021_Ok.pdf) i l'Informe de l'Institut Català de les Dones

(http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/Limpacte-de-gener-de-la-COVID-19-en-dades.pdf) mostren com les conseqüències de la crisi afecten de manera directa a les dones. En l'àmbit laboral, en el tancament del 2020, el 15% de dones estava en situació d'atur, dos punts per sobre dels homes. Tanmateix, les trucades al telèfon d'atenció a les víctimes de violència masclista a Barcelona van augmentar un 75% en el confinament. Per altra banda i en la mateixa línia que denuncien les Xarxes de Suport, les dones són les principals encarregades de les tasques domèstiques (1,91 hores al dia) en contra de les 0,92 hores dels homes, també carreguen amb les cures de persones dependents en l'àmbit de la llar (41% de les dones), a diferència del 16% dels homes.

[plantillacoronavirus]